

Hva skjer med pengene i Hammerfest?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «netto lånegjeld» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Hammerfests økonomi fant. Og Hammerfest har en spesiell historie: en kommune som ble rik på gassanlegget på Melkøya, brukte pengene på et høyt tilbud — og samtidig lånte seg inn i økonomisk ufare.

~200 mill.

så mye fikk Hammerfest hvert år i eiendomsskatt fra gassanlegget på Melkøya — nesten to milliarder til sammen. Det gjorde kommunen rik

167 %

men gjelden tilsvarer over halvannen årsinntekt — blant landets høyeste. Kommunen lånte tungt i de samme gode årene

137 mill.

så stort var underskuddet i 2023. Kommunen havnet på statens «svartliste» (ROBEK) og kom ut igjen i januar 2025

Tenk på kommunen som en husholdning: Hammerfest fikk i mange år en uvanlig stor «ekstrainntekt» — eiendomsskatt fra gassanlegget på Melkøya. Familien ble rik og brukte pengene på et romslig liv: god eldreomsorg, mange skoler, nytt kulturhus. Men i de samme gode årene tok familien også opp **store lån** for å bygge. Da renta steg, ble lånene plutselig veldig dyre — og familien måtte stramme inn, selv om inntekten fortsatt var god. Det er omtrent det som har skjedd i Hammerfest.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, NRK, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Hammerfest bruker mer enn forventet på nesten alt — fordi gasspengene gjorde det mulig

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Hammerfests faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	133 mill. mer	Klart høyere tilbud enn forventet — finansiert av gasspengene
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	51 mill. mer	Over forventet — også fordi kommunen er stor og spredt
Grunnskole	39 mill. mer	Mange skoler spredt utover en stor øy- og fjordkommune
Barnehage	39 mill. mer	Over forventet
Administrasjon («byråkratiet»)	22 mill. mer	Over forventet
Barnevern	10 mill. mer	Litt over forventet
Sosialhjelp m.m.	8 mill. mindre	Hammerfests eneste område <i>under</i> forventet — og her fant staten et lovbrudd. Les neste side

Det spesielle: De fleste kommuner bruker *mindre* enn forventet på de fleste områder, fordi de må spare. Hammerfest gjør det motsatte — kommunen bruker **mer** enn forventet på nesten alt. Forklaringen er enkel og godt dokumentert: pengene fra gassanlegget på Melkøya gjorde det mulig å bygge opp et høyt tilbud. Som et lokalpolitiker oppsummerte: «man ble rik og måtte bruke pengene raskt.»

Det er altså ikke noe mystisk ved at Hammerfest bruker mye. Det er et **bevisst valg** som ble betalt av en uvanlig stor industriskatt. Men det reiser to spørsmål vi tar opp på de neste sidene: Hvorfor havnet en så rik kommune likevel i økonomisk uføre? Og hvor lenge varer gasspengene?

Hvorfor havnet en rik kommune på statens «svartliste»?

Med ~200 millioner i året fra Melkøya skulle man tro Hammerfest hadde god råd. Likevel havnet kommunen i 2024 på ROBEK — statens liste over kommuner som ikke har styring på økonomien — etter et underskudd på 137 millioner i 2023. Hvordan kan det henge sammen? Svaret er ikke at inntektene sviktet. Svaret er **gjeld**.

- **Kommunen lånte tungt i de gode årene.** Samtidig som gasspengene strømmet inn, bygde Hammerfest nytt for lånte penger — skoler, kulturhus, anlegg. Den samlede gjelden er nå **3,5–4 milliarder kroner**, blant de høyeste i landet målt mot inntekten.
- **Så steg renta.** Renteregningen eksploderte fra rundt 21 millioner i 2021 til rundt 141 millioner i 2024. Det tilsvarer et overforbruk på **400 000 kroner hver eneste dag**. Lån som virket overkommelige da renta var lav, ble plutselig en tung byrde.
- **Inntekten var det ikke noe i veien med.** Da staten i 2025 ga kommunen 30 millioner ekstra, måtte Hammerfest likevel kutte rundt 75 stillinger. Problemet er ikke for lite penger inn — det er at renteregningen spiser opp en stor del av budsjettet.

Kort sagt: Hammerfest er ikke en fattig kommune som ikke fikk endene til å møtes. Det er en rik kommune som lånte for mye mot framtidige inntekter, og som ble tatt igjen av rentesjokket. Etter et nytt budsjett «i balanse» kom kommunen ut av ROBEK 8. januar 2025 — men ledelsen ber folk holde igjen: budsjettet er fortsatt svært stramt, og renteutgiftene er fortsatt høye.

Et varsko fra staten: I 2023 førte Statsforvalteren tilsyn med NAV-kontoret i Hammerfest og fant et lovbrudd: kontoret kartla ikke godt nok hvilke behov **barn** hadde når familien søkte om sosialhjelp. Interessant nok er sosialhjelp det *eneste* området der Hammerfest bruker mindre enn forventet. Det betyr ikke at kommunen sparer for mye — men at tjenesten som hjelper de mest sårbare har stått svakere enn de øvrige, og at barna ikke alltid har blitt sett godt nok.

Alt hviler på ett gassanlegg — og inntekten faller allerede

~200 mill.

eiendomsskatt fra Melkøya da det var på det høyeste — kommunens viktigste «ekstrainntekt»

~170 mill.

etter en ny verdivurdering av anlegget i 2020/2021 falt skatten med 30 mill. i året. Inntekten har begynt å synke

1

så mange skattytere bærer hele det høye tilbudet: gassanlegget på Melkøya. Faller verdien, faller finansieringen

Her er den ærlige historien om framtida. Hele Hammerfests høye tilbud — eldreomsorgen, skolene, helsetjenestene — er i stor grad betalt av **ett enkelt anlegg**: Equinors gassanlegg på Melkøya. Det gjør kommunen sårbar på en uvanlig måte.

Skatten har allerede begynt å falle

I 2020/2021 ble byggene på anlegget vurdert på nytt, og verdien — som skatten regnes ut fra — gikk ned. Det kostet kommunen rundt **30 millioner kroner i året**. Etter hvert som anlegget blir eldre og gassreservene tappes, vil verdien — og dermed skatten — fortsette å synke. På et tidspunkt kan anlegget bli faset ut. Da forsvinner mye av pengene bak et tilbud som i dag ligger over 130 millioner over det forventede bare på eldreomsorgen.

Et tilbud som er dyrt å drive — og vanskelig å bemanne

Selv om eldreomsorgen koster mye, sliter kommunen med å skaffe folk: rundt **160 stillinger** sto ledige og måtte fylles med dyr overtid og innleide vikarer, og sykefraværet er høyere enn snittet (8,6 % mot 7,7 %). En del av de høye kostnadene er altså ikke «mer omsorg», men **dyrere omsorg** — fordi det er krevende å rekruttere fagfolk i en arktisk kommune. I tillegg er kommunen stor og spredt, med rundt ti skoler utover øyer og fjorder, noe som koster mer per elev enn i en tett by.

Den langsiktige utfordringen: Hammerfest må trolig trappe ned det høye tilbudet kommunen selv bygde opp — før gasspengene faller for mye. Kommunen har allerede begynt: forslag om å legge ned barnehageavdelinger, selge nedlagte distriktsskoler og utrede ny skolestruktur (det ventes 20 prosent færre elever om ti år). Dette er ikke «sløsing» som avsløres, men en rik kommune som må tilpasse seg en inntekt som ikke varer evig. Spørsmålet er ikke *om*, men *hvor fort*.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Eiendomsskatt fra «verk og bruk»

Skatt kommunen kan kreve inn på store anlegg som fabrikker og industri. Hammerfests gull er gassanlegget på Melkøya, som ga rundt 200 millioner i året. Det er denne inntekten som finansierte det høye tilbudet — og som nå har begynt å falle.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Hammerfest rettferdig med helt ulike kommuner — og det viser at Hammerfest bruker mer enn forventet på nesten alt, bortsett fra sosialhjelp.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Hammerfests gjeld tilsvarer rundt 167 % av en hel årsinntekt — altså over halvannen årsinntekt. Det er blant det høyeste i landet, og hovedgrunnen til at en ellers rik kommune måtte stramme inn.

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 var det bare 0,9 % — altså svært tynt. Kommunen har lite å gå på hvis noe uventet skjer.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som kan brukes når noe svikter. Hammerfest: 6,2 % av årsinntekten, altså en mager buffer.

ROBEK

Statens «register» over kommuner med dårlig økonomisk styring. Når en kommune havner her, må den ha godkjenning fra staten for å ta opp lån. Hammerfest var inne etter underskuddet i 2023 og kom ut igjen 8. januar 2025 — men med beskjed om å holde igjen.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Hammerfests egne årsrapporter og pressemeldinger, NRK, statlige tilsyn og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing — det kan være et bevisst, gasspengefinansiert valg om et høyt tilbud. Og når sosialhjelp koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at alt er bra — staten fant nettopp her et lovbrudd. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva når gasspengene faller.